

TOKOa yli 20 vuotta

EINO KUOSMANEN

Tottelevaisuuskoetoiminnan TOKOn käynnistyminen virisi Suomessa Liitto-osaston ja Suomen Snautseri-Pinsherikerhon piirissä n. 20 vuotta sitten. Lajin harrastus Norjassa oli alkanut 10 vuotta ja Ruotsissa n. 5 vuotta meitä aiemmin.

TOKO ja sen tarkoitus

Koska käyttökoiraroduilla oli omat harrastuslajinsa, oli TOKO alkuun suunniteltu vain ns. seurakoirarotuja varten. Tällöin katsottiin, että käyttökoirarotujen omat aktiivilajit vastasivat näitä rotuja harrastavien ihmisten tarpeita. Tosin TOKOn kiinnostavuutta ja tarvetta alussa epäiltiin, sillä "tottelevaisuutta" katsottiin vaadittavan lähinnä vain palvelus- ja kanakoirilta. Syy tähän mielikuvaan oli ilmeisesti eräänlaisessa käsitteharhassa. Termi "tottelevaisuus" on vanhaa perua, joka tietyistä miellelyhtymistä johtuen kuvanee huonosti sitä mistä on kysymys. Niinpä tätä tarkoitavaksi termiksi onkin aikajoin esitetty jotain paremmin kuvaavaa sanaa, kuten mm. ohjattavuus tai hallittavuus. Hallittavuuskoulutus, hallittavuuskoe, siitähän TOKOssa itseasiassa on kyse.

Terminologian oikuista voineekin esimerkin vuoksi todeta, että joillekin termeille, kuten mm. "kurri" on väärinymmärryksestä johtuen muodostunut negatiivinen varaus. Termi oli suunniteltu tarkoittamaan hyväksyttävää säännönmukaista käyttäytymistä, mutta kun huono suomentaja johti kurista termin "kuritus", oli asetelma valmis ja mitätöi näin kurikäsittelyn positiivisen merkityksen. Tuosta johdoksesta tottelevaisuus-sana kantaa vähän samaa "preussilaisperäistä" rasitetta. Haitta on onneksi vähin erin hämärtynyt niin, ettei TOKOa kohtaan sen vuoksi enää tunneta mitään antipatioita, joten säilytettävään termiin ja kerrottakoon asiasta tietämättömille mitä sillä tarkoitetaan.

Kun Palvelus- ja riistakoiratyö lähtee ns. käyttökoira-ajatukselta,

niin TOKO-toiminta perustuu eräänlaiseen "toimeentulomotiviin". Jotta koiran pidossa onnistuttaisiin, vaaditaan omistajalta osaamista, know-how'ta. Merkit tästä tiedon ja taidon puuttumisesta eli koiran pidon osaamattomuudesta alkoivat voimakkaammin ilmetä 60-70-lukujen vaihteessa, jolloin taajamien koirakanta nopeasti kasvoi. Yleisön taholta paineet koiran pitoa vastaan voimistuivat. Se näkyi mm. kärjekkäissä yleisönosastokirjoituksissa. Tämä pantiin pian merkille kennelalan järjestöissä. Suomen Kennelliitossa katsottiinkin aiheelliseksi kiinnittää entistä voimakkaammin koiran omistajien huomiota ympäristön edellyttämiin koiranpidon vaatimuksiin, ts. koirakuriin.

TOKO-toiminnan virallistaminen

Esitys TOKOsta Suomen Kennelliitolle tuli tuohon otolliseen aikaan, niinpä lajin virallistaminen tapahtui varsin nopeasti ja kitkattomasti. Ja ennakkoluuloista ja epäilyistä huolimatta TOKO sai koiran omistajilta yllättävän innostuneen vastaanoton. Kasvava mielenkiinto lajia kohtaan on lisääntynyt koko ajan ja jatkuu edelleen.

TOKOn virallistamisen yhteydessä vuonna 1967 perustettiin lajin organisoijaksi ja kehittäjäksi SKL:n koulutustoimikunnan alaisuuteen TOKO-jaosto. Jaoston puheenjohtajaksi nimettiin Börje Ehnberg ja sihteeriksi Peggy Wasenius. Jäseniksi kutsuttiin Reijo Hagström Suomen Snautseri-Pinsherikerhosta ja koulutusasiantuntijoina palveluskoirakokeiden ensimmäisen luokan ylituomarit Jör-

gen Bergström, Eero Hoviniemi ja Eino Kuosmanen.

Muutaman vuoden kuluttua toiminnan päästyä hyvään alkuun Ehnberg ja Wasenius jättivät muiden kiireidensä vuoksi paikkansa jonka jälkeen jaoston pitkäaikaisena puheenjohtajana toimi aina vuoteen 1988 saakka Eero Hoviniemi. Sihteereinä näiden vuosien varrella ovat toimineet mm. Carina Ranne ja SKL:n eri toimihenkilöt. Nykyinen sihteeri on SKL:n koulutussihteeri Marja Talvitie.

Aluksi, vuosina 1967-68, toimittiin ruotsalaisista säännöistä suoraan käännettyjen ohjeiden varassa. Samanaikaisesti laadittiin tottelevaisuuskoulutusjaostossa omaa sääntösovellutusta sekä TOKO-tuomarikurssia ja tottelevaisuuskoulutusohjaajien koulutuspakettia, tällöin syntyi ns. "Vihreä kirja". Jaoston muusta toiminnasta ja alan kehittämisestä on kirjoitettu Koiramme-lehdessä aiemmin, joten siitä ei tässä yhteydessä enempää.

Lajin käynnistämisvaiheessa, kuten edelleenkin, on yhteistyö Pohjoismaiden kesken ollut erittäin tiivistä. Pelisääntöjen tietynasteisen yhtenäisyyden säilyttäminen on katsottu erittäin tärkeäksi. Tämä on mahdollistanut mm. melko vilkkaan maiden välisen koe- ja kilpailutoiminnan aina vuoteen 1988 saakka, jolloin rabiesesiintymä katkaisi tämänlaatuisten toiminnan meiltä Ruotsin ja Norjan kanssa.

Organisaatio

TOKOa käynnistettäessä ei seurakoirille ollut osoitettavissa käyttökoiralajeja vastaavaa koko maata kattavaa toimintaorganisaatiota,

niinpä laji asetettiin suoraan Kennelliiton välittömään ohjaukseen. Todettakoon, että mm. Ruotsissa laji toimii heidän Palveluskoiraliitonsa alaisuudessa, mutta meillä ehkä asenteet tätä uutta lajia kohtaan eivät vielä tuolloin olleet kypsät vastaavanlaiseen ratkaisuun.

Kun sitten kysynnän kasvaessa ja muiden maiden esimerkkiä noudattaen TOKO laajennettiin kaikille roduille vapaaksi, ovat käsitykset TOKOsta avartuneet. Näyttelytoimintaan rinnastettava organisaatiokäytäntö on kuitenkin osoittautunut tähän saakka mahdolliseksi ja sopivaksi ratkaisuksi. Toimintaa kentällä pyörittävät eri palvelus- ja seurakoirayhdistykset, niiden alajaostot tai vastaavat. Näitä yksiköitä on yhteensä noin 450. Alan kehittämistä, virallistamista eli auktorisointia ja kansainvälistä yhteistyötä hoidetaan SKL:sta käsin. Yhteys kenttään tapahtuu pääasiassa Kennelpiirien tuella. TOKOn suosiota ja laajuutta kuvaa em. toimintayksiköiden lukuisuus.

Koulutukseen osallistuvien koirien määrät eri yksiköissä vaihtelevat muutamasta kymmenestä useihin kymmeniin, joissain tapauksissa jopa yli sadan. Tästä on lajin harrastajien määrä laskettavissa useiksi tuhansiksi. Vaikka näistä aktiivien osuus on huomattavasti vähäisempi, vaikutusta koiranpidon osaamisen lisääjänä ei voida vähätellä. Aivan aiheellisesti voidaan väittää, että tällä toiminnalla on ollut huomattava positiivinen vaikutus ns. yleiseen koirakuriin ja tätä kautta koiran asemaan perheessä sekä ympäristössä.

Myös aktiiviharrastajien määrä

Toko-kokeen suosio on pysynyt vankkana. Osallistujamäärät ovat mukavan suuria ja yleisöä toko-kehän reunoilla on kokeessa kuin kokeessa yleensä sankoin joukoin.

on ollut voimakkaassa kasvussa. Tätä osoittavat virallisiin tottelevaisuuskokeisiin osallistuneiden koirien vuosittain lisääntyvät määrät: v. 1973 osallistumia 408, 1977 ylitettiin tuhannen ja v. 1982 kahden tuhannen raja. V. 1987 osallistuneita oli 3 068. Tottelevaisuusvalion arvon on näiden 20 vuoden aikana saavuttanut yli 400 koiraa. Suomenmestaruudesta on kilpailtu aina vuodesta 1976 saakka, myös Pohjoismaisista Mestaruuksista on kilpailtu jne.

1973

350

Nykytilanne

Pohjoismaisten koe- ja kilpailuyhteisöjen edellämäinituista syistä toistaiseksi katkettua, olemme tunnustelemassa mahdollisuuksia

osallistua Keski-Euroopan koetointaan. Palveluskoiriahän meiltä on jo käynyt osallistumassa kohtalaisella menestyksellä. Toivottavasti jo tämän vuoden kuluessa voimme TOKOssakin saada alkutuntuma. Nykytilanteessahan vain tätä kautta ovat esim. Kansainvälisen TOKO-valion arvot mahdollisia.

Todettakoon kuitenkin, että yhteistyö henkilötasolla Pohjoismaiden kesken jatkuu edelleen. Muunmuassa joulukuussa -88 pidettiin Tukholmassa TOKO-ylituomareiden neuvottelutilaisuus ja esim. tuomarivaihtoa on päätetty jatkaa jne.

Kennelharrastuksen nykynäky- mistä meillä Suomessa voidaan todeta, että koirasta seura- ja lemmikkieläimenä näyttää tulleen etenkin kaupunkilaisväestölle yhä tärkeämpi asia. Tähän kiinnostukseen kytkeytyy ihmisille niin monia merkityksiä, että niiden vaikutuksia voidaan pitää välillisesti jopa yhteiskunnallisina. Niinpä tässä kasvu-

suuntaisessa tilanteessa koiran pidon vastuukysymysten tiedostaminen ja niiden tunnistaminen ympäristön suhteen on koko kenneltoiminnan kannalta nähtävä entistäänkin tärkeämpänä.

Ongelmien välttämiseksi ja lieventämiseksi on kennelorganisaatioiden muistettava jatkuva vastuunsa sekä tuettava ja edistettävä kaikkia sellaisia ohjattuja toiminnan muotoja, jotka edistävät koiran sopeutumista ympäristön normirajoihin. Siinä sivussa syntyy koiralle myös "kotikelpoisuus", toisinaan koirasta tulee miellyttävä perheen ja yhteiskunnan jäsen. TOKOn pohjalta on mahdollista siirtyä myös yhteiskuntahyödyllisiin palvelumuotoihin, kuten esim. raunio- ja pelastuskoiratyöhön ja kyllähän myös sellaiset ihmisten viihdyttämislajit, kuin esim. agility peruslähtökohtanaan vaatii tottelevaisuutta, hallittavuutta.

On huomattava, että urbanisoinnin, kaupunkilaistumisen myötä ihmisiltä on hävinnyt luontainen

kasvu ympäristöstä saatu kyky ymmärtää eläimen käyttäytymistä, puhumattakaan taidosta käsitellä ja ohjata sitä oikein. Tiedon, taidon ja inhimillisten keinojen antaminen aloitteleville koiran omistajille on aina muistettava TOKOn päätehtävänä, muu siihen liittyvä on lähinnä motivoivaa.

Positiivisten esikuvien ja tiedotustoiminnan avulla voidaan valistusta saada myös harrastuksen ulkopuolella oleville. TOKO kaikes- ta päättäen näyttää suurta yleisöäkin kiinnostavan. Tätä osoittavat mm. sankat ihmismuurit TOKO-kehien ympärillä. Tietysti sitä seurataan pääosin showna, mutta kun näihin yhteyksiin sisältyy viitteitä koiran pidon keinoista ja velvoitteista, niin tieto tätä kautta leviää ja osaltaan tukee kenneltyötä ja erityisesti vahvistaa koiran asemaa miellyttävänä ihmisen seuralaisena ja jopa yhteiskunnan palvelijana. □